

Mo i Rana, 31.03.2016

Naturvernforbundet i Nordland
v/ leder Tage Vedal
Nordmarksvegen 4
8642 Finneidfjord

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
Majorstuen
0301 Oslo

Uttalelse søknad småkraftverk i Skjerva og Reinfjellelva i Vefsn kommune

Skjerva og Reinfjellelva er et av 12 prosjekter der det er søkt om konsesjon til bygging av småkraftverk. Disse inkluderer ulike vassdrag i kommunene Lurøy, Leirfjord, Nesna, Vevelstad, Brønnøy og Vefsn. Søknadene for «Småkraftpakke Helgeland» ble levert NVE og ligger nå på høring med frist 1.4.2016.

Skjerva og Reinfjellelva ligger sør-øst for Mosjøen mellom skogsåser og bratte lier. Naturtypen elveløp er nasjonalt rødlistet i kat NT. Flyfoto viser at det planlagte inngrepet vil påvirke og helt endre opplevelsesverdi, naturmiljø og naturtype I de trange elvedalene Skjerva og Reinfjellelva renner i før samløpet. Spesielt stor konsekvens vil det bli for Skjerva, som er et viktig fuktighetsbringende landskapselement på østsida av Klubban/Tverråsen. Søker er Blåfall AS, mens oppdragsgiver til Rådgivende biologer AS er Clemens Kraft AS. Hvem skal man forholde seg til?

Terrestrisk miljø

Det er registrert hele ni naturtyper i influensområdet, deriblant to bekkekløfter og fem fossesprøytoner, der fem lokaliteter har B-verdi og resten C-verdi. Vegetasjonen er rik og samtidig noe kulturpåvirket i form av plukkhogst og beite. To slåttemarker er også registrert. Artsmangfoldet når det gjelder karplanter, moser og lav er stort. Faunaundersøkelser er ikke utført, men Rådgivende biologer antar ut fra eksisterende informasjon at den er representativ for distriktet. Slikt beslutningsgrunnlag skal ikke være basert på antagelser, vi visere lenger ned i uttalelsen at eksisterende tilgjengelig informasjon ikke er et tilfredsstillende vurderingsgrunnlag. Naturvernforbundet i Nordland understreker at dette er ikke et godt nok kunnskapsgrunnlag å basere vurderinger på. Forøvrig er området preget av trange elvedalder og fuktighetskrevende livsmiljøer: klassisk

Helgelandsk kystregnskogsområde. Arter som vi har kjennskap til i det aktuelle området: svartspett, flaggspett, tretåspett, grønnspett, hønsehauk, jerpe, storfugl, perleugle, spurvehauk, fossekall, m.fl..

Rådgivende biologer skriver: *" En kraftutbygging kan redusere hekkemulighetene for fossekall. Som et avbøtende tiltak kan det settes opp reirkasser ved bruer og i fossefall som får fraført vann."*

Vår kommentar: det er ikke et godt nok avbøtende tiltak å bygge reirkasser samtidig som man fratrar fossekallen mulighetene for å finne mat.

Det planlagte tiltaket vil medføre arealbeslag i form av veier, inntaksdammer, rørgater og kraftstasjon.

Bekkekløften i Skjerva og slåttemarken sør for Bergåsen blir særlig negativt berørt av disse inngrepene.

Søker skriver: *"På sikt vil rørgatene revegeteres, noe som reduserer den negative virkningen noe."* Vår

kommentar: Det er mulig, men rørgatene er knyttet til veier som vil åpne dette uveisomme området for ferdsel og påvirke revegeteringen og livsmiljøene. Tiltaket medfører også at vannføringen på de aktuelle elvestrekningene blir betydelig redusert. Dette vil være negativt for bekkekløftene, fossesprøytonene og for fuktighetskrevede karplanter, moser og lav i og langs elvestrengen.

Søker skriver: *"For fugl og pattedyr vil arealbeslagene ha mindre betydning, men endringene i vannføring og vannstand kan være negativt for vassdragstilknyttede fuglearter."*

Vår kommentar: selvfølgelig vil endringer i vassføring og vannstand påvirke vassdragstilknyttede fuglearter negativt. For pattedyr er det ikke gjort reelle undersøkelser og tiltakets betydning kan dermed ikke vurderes.

Samlet belastning

Landskapet i og rundt influensområdet vurderes av søker som typisk for regionen, det er vi enige i. Skjerva og Reindalselva er typiske og viktige landskapelementer i området.

Søker skriver: *"Tiltaksområdet er allerede preget av menneskelig aktivitet og tiltaket vil kun medføre et lite tap av inngrepsfrie naturområder INON."* At et område er preget av menneskelig aktivitet sier svært lite om inngreps effekt på naturmiljø, opplevelsesverdi og naturtyper. Naturvernforbundet i Nordland kan ikke akseptere slike argumenter. Spesielt vil vi påpeke at dalføret Skjerva renner i framstår som naturpreget og rikt. Det er ikke registrert noen naturtyper i Miljødirektoratets Naturbase, men det ble registrert flere avgrensede naturtyper i influensområdet. Under befaring ble det registrert bekkekløfter i både Skjerva og Reinfjellelva. Det ble også registrert fossesprøytoner i begge elver. Dette viser med tydelighet at mangel på data i offentlige databaser ikke betyr at området er kartlagt eller at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig.

Nærmeste kraftverk er Andåsfossen kraftverk som ligger nedstrøms omsøkt kraftverk i Skjerva og Reinfjellelva, nok et argument for å la resten av elvesystemet få være i fred. Sjørover er det ingen utbygde kraftverk før Børgefjell. Etter vår erfaring blir eksisterende inngrep ofte brukt som argument for ytterligere inngrep. At strekningen øst for E6 fra Mosjøen til fylkesgrensen i sør ikke er berørt av kraftutbygginger er for oss et kraftig

argument mot å bygge ut. I Vefsnaregionen planlegges diverse satsinger på naturbasert turisme og et av regionens viktigste trekkplastre er utbygde vassdrag.

Søker mener: *”Skjerva og Reinfjellelva kraftverk vil isolert sett ha små negative virkninger for biologisk mangfold, landskap og brukerinteresser og kraftverkets bidrag til den samlede belastningen for disse temaene vurderes å være tilsvarende liten.”* Naturvernforbundet i Nordland deler ikke denne vurderingen, vi mener at en evt. utbygging av Skjerva og Reinfjellelva vil forringe naturmiljø, opplevelsesverdi og naturtyper.

Det er flere kraftverk under planlegging og bygging i Vefsn. Kvanndalselva og Midtre Vikdal har fått avslag på søknad. I tillegg til planer i Skjerva og Reinfjellelva foreligger det småkraftplaner i følgende vassdrag: Urdalselva, Kvassteinåga, Åmøya, Gåstjønna, Kinnforsen, Nedre Vikdal, Øvre Vikdal, Grannesbekken, Sagdalsbekken, Skravlåga, Søttarelva, Kaldåga, Neverdalselva, Juvika, Kvanndalselva og Midtre Vikåga.

Langvatnet, Skjervvatnet og Middagstjønna er fra tidligere regulert av Elkem Alcoa i forbindelse med deres aluminiumsvirksomhet i Mosjøen. Disse vannene har alle avrenning i Skjerva. Fra Skjervvatnet og Middagstjønna går det overføring til Langvatnet. Elkem Alcoa bruker minimum 12-14 m³/t til produksjonsvann. Elkem Alcoa er pålagt en minstevann føring på 50 l/s fra Langvatnet. Vefsn kommune har sitt vanninntak i Langvatnet. Vefsn kommune forbruker ca. 60 - 70 l/s. Inntaket til Elkem ligger nedenfor omsøkt kraftverk. Elvesystemet har med andre ord fått mer enn nok av belastende utbygginger med reduksjon i vassføring. Vi minner om at elveløp er en rødlistet naturtype og at det i søknadsbehandlingen skal hensyntas fuktighetskrevede arter og livsmiljøer.

Det drives lite skogbruk i området og vei til inntak i Skjerva vil ikke bare virke negativt og oppbrytende for ei inngrepsfri skogsli, men vil også lette tilgangen til skogsområdene for maskinell hogst. Dette viser at slike ”små” utbygginger ofte får større, negative konsekvenser for naturmiljøet og opplevelsesverdiene.

Samfunnsmessige virkninger

Søker skriver: *”Utbyggingen av Skjerva og Reinfjellelva kraftverk vil gi økt aktivitet og sysselsetting i byggeperioden - og vil gi grunneierne inntekter og noe økt sysselsetting i driftsperioden. En betydelig andel av investeringen vil gå til lokale leverandører og derved styrke det lokale næringslivet. I anleggsperioden vil tiltaket skape ca. 10 årsverk, og i driftsperioden ca. 1/3 årsverk.”*

Naturvernforbundet i Nordland vil påpeke at slike påstander ofte ikke blir etterlevd. Vi har sett mange eksempler på utbygginger hvor entreprenører og leverandører ikke er lokale. Blir slike påstander etterfulgt?

Rødlisterarter

På oppdrag av søker har Rådgivende biologer kun registrert to rødlisterarter i influensområdet; gubbeskjegg (NT) på begge sider av Skjerva i midtre del av aktuell elvestrekning, og strandsnipe (NT) i nærheten av planlagt kraftstasjon. I tillegg er fossekall på Bern-liste II tilknyttet vassdragene. Tiltaket vil åpenbart medføre tap av forekomster med gubbeskjegg langs Skjerva. Redusert vannføring har negativ virkning på både fossekall og strandsnipe. Søker vurderer at tiltaket vil gi middels negativ virkning på rødlisterarter. Dette er Naturvernforbundet i Nordland sterkt uenige i.

Viser til denne tabellen fra søknaden:

Registrerte rødlistede arter i influensområdet

Rødlisterart	Rødlisterkategori	Funnsted	Påvirkningsfaktorer
Gubbeskjegg	NT	I nærheten av planlagt rørgate	Hogst, utbygging (veier)
Strandsnipe	NT	I nærheten av planlagt inntak	Redusert vannføring
Fossekall	Bern-liste II	I nærheten av planlagt inntak	Redusert vannføring

Her listes påvirkningsfaktorer for gubbeskjegg å være hogst og veier. Vi påpeker at redusert vannføring vil endre klimaet lokalt langs elva og i seg selv endre livsvilkårene for arten negativt. Funnsted for strandsnipe og fossekall kan heller ikke tillegges vekt, begge artene har hele elvestrengen som leveområde.

Feltarbeidet ble utført 19 oktober og man kan dermed utelukke at rapporten kan inneholde reell kunnskap om det meste av fugleliv, karplanter og sopp. Naturvernforbundet i Nordland mener at konsesjonssøknaden kan og må avslåes på dette grunnlaget alene.

Mangelfull utredning av de biologiske konsekvensene ved utbygging tilsier at Naturmangfoldlovens § 9 (fore-var-prinsippet) må komme til anvendelse

Interessefellesskap mellom tiltakshaver og konsekvensutreder.

Det var det private firmaet Rådgivende biologer AS som fikk i oppdrag av Clemens Kraft AS å gjøre en vurdering av miljøkonsekvensene ved en eventuell utbygging av Skjerva og Reinfjellelva. I konsesjonssøknaden står Blåfall AS oppført som søker.

I utgangspunktet kan det sies mye om det generelle forhold at tiltakshaver selv engasjerer og finansierer private firma til å gjøre konsekvensutredninger for seg. Det ligger i sakens natur at for å overleve og stadig få nye oppdrag fra private kraftutbyggere så vil Rådgivende biologer AS (og andre miljøutredere) i alle fall ikke gjøre seg vanskelig for utbyggingsøkerene. Naturvernforbundet i Nordland vil av den grunn sette spørsmålstegn ved om ikke miljøkonsekvenser derved enten lett kan blir forsøkt bagatellisert eller ikke gått nøye etter i sømmene. Viser også til NVEs egen Rapport om kartlegging av biologisk mangfold i småkraftsaker (publisert

23.11.15). Naturvernforbundet må på denne bakgrunn forholde seg skeptisk til etterretteligheten i Rådgivende biologer sin miljørapport, spesielt med tanke på alle de vage formuleringer, befaringsdato og udokumenterte påstander konsesjonssøknaden bygger på.

For å sikre uhildet saksbehandling og unngå tvil om sannhetsgehalten i konsekvensutredninger går Naturvernforbundet i Nordland inn for at denne praksisen i kraftsøknader opphører. Den bør erstattes av at en uegennyttig offentlig instans med miljø- og biologisk kompetanse gjennomfører konsekvensutredninger, for eksempel universiteter eller Statens Naturoppsyn.

Friluftsliv

I kommuneplanens arealdel for Vefsn kommune, er tiltaksområdet oppgitt som LNF-område. Åsene vest for Skjerva er det mest benyttede turområdet i kommunen og vil bli negativt berørt av en eventuell utbygging.

Kraftbehovet i Nordland

Vi vil gjøre oppmerksom på at Nordland har et kraftoverskudd på 40 prosent og en begrenset kapasiteten i overføringslinjene. Slik situasjonen er nå vil en utbygging bidra til å øke kraftoverskuddet ytterligere. Vi ber NVE om å kommentere og vurdere utbyggingsgraden (allerede utnyttet vasskraftspotensiale) på Helgeland og i Vefsn.

Naturvernforbundet i Nordland ønsker å få klargjort hvilken betydning en økt kraftproduksjon vil ha for klimagassutslipp lokalt og globalt, og i hvilken grad et økende kraftoverskudd er et klimabidrag. Som ansvarlig myndighet er det viktig at NVE stiller krav til utredninger som omhandler klimagevinsten når store og viktige natur- og friluftslivsområder planlegges for produksjon av kraft.

Naturvernforbundet i Nordland understreker at vi ikke stiller oss negativ til all produksjon av fornybar energi, men er opptatt av en mer miljøvennlig energipolitikk som i større grad tar høyde for å prioritere tiltak som energieffektivisering og oppgradering av eksisterende anlegg. I disse tiltakene finnes det et stort potensial for å frigjøre mer miljøvennlig energi fremfor subsidiere arealkrevende og kostbare nye kraftverk .

Naturvernforbundet i Nordland viser til rapporten "Krafttak for riktig kraftbruk", utgitt av Naturvernforbundet, NITO og Norsk Industri. Kraftsituasjonen i dag tilsier at det ikke er en hastesak å bygge ut mer kraft, men vi har tid til å produsere et godt beslutningsgrunnlag for en mest mulig miljøvennlig kraft.

Avslutningsvis vil vi påpeke at det oppleves som enormt urettferdig og udemokratisk at folk på frivillig basis, med ulønnede tillitsverv i små organisasjoner skal være de som må forsvare norsk lovverk og naturforvaltningsforpliktelser mot utbyggingsiveren hos næringer med store økonomiske ressurser. Skulle denne saksbehandlingen vært balansert måtte vi ha fått like god tid og hatt like store ressurser til rådighet for å legge fram vår uttalelse.

Med hilsen

Tage Vedal

leder Naturvernforbundet i Nordland